

Iværksætter

Universiteternes Iværksætterbarometer 2005

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Iværksætter

Universiteternes Iværksætterbarometer 2005

Tilrettelægning:

Line Flindt Grafik

Tryk:

Frederiksberg Bogtrykkeri A/S

Oplag:

1.200

Udgivet af:

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Bredgade 43

1260 København K

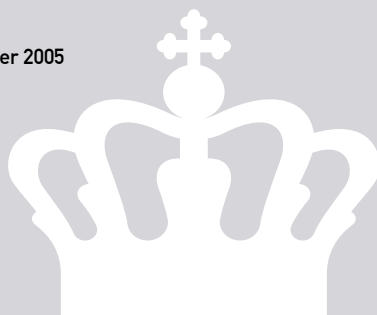
Telefon: 33 92 97 00

Fax: 33 32 35 01

E-post: vtu@vtu.dk

Dato:

Oktober 2005

Iværksætterbarometer 2005

Iværksætterbarometer 2005

Regeringen har som målsætning, at Danmark skal være et førende iværksættersamfund, og at Danmark i 2015 er blandt de samfund i verden, hvor der nystartes flest vækstvirksomheder. Spørgsmålet om iværksætteri er centralt i regeringens arbejde med globaliseringens muligheder og udfordringer, og uddannelsessystemet spiller en vigtig rolle i at nå disse mål.

Lysten til at starte egen virksomhed skal understøttes af uddannelserne, og regeringens målsætningen er, at uddannelserne medvirker til at udvikle selvstændighed og virkelyst – lige fra folkeskolen til universiteterne. Viden om at starte og drive virksomhed er ofte vigtig for, om en virksomhed bliver en succes. Der skal findes leverandører, rejses kapital, ideen skal markedsføres og sælges, og senere skal der fokus på ledelse, strategi og marketing. Denne proces kræver mange forskellige kompetencer, og uddannelsesinstitutionerne skal derfor blive bedre til at klæde potentielle iværksættere på til livet som selvstændige.

De højtuddannede spiller en nøglerolle som iværksættere og fornyere, og de studerende ved landets universiteter udgør et vigtigt fremtidigt potentiale. Det er derfor afgørende, at iværksætter- og selvstændighedskulturen blandt de studerende ved landets 12 universiteter udvikles, og det er vigtigt, at universiteterne tager denne opgave på sig.

For at sætte fokus på iværksætter- og selvstændighedskulturen blandt de studerende har Videnskabsministeriet siden 2003 gennemført et iværksætterbarometer, der hvert år måler, hvordan det står til med iværksætterkulturen og iværksætterindsatsen på de enkelte institutioner. Fokus for Iværksætterbarometeret 2003 var universiteternes samlede indsats målt i forhold til hinanden, mens fokus i 2004 var den generelle udvikling på de enkelte universiteter. Iværksætterbarometeret har i år haft fokus på udviklingen i universiteternes indsats over for de studerende i form af *generel inspiration* og universiteternes *tilbud om konkrete fag eller kurser*.

Som i 2003 og 2004 har ministeriet bedt analyseinstituttet WEBPOL gennemføre en e-mail baseret undersøgelse blandt de studerende ved landets 12 universiteter. I alt 4.266 studerende har i år svaret på undersøgelsen.

Både i år og de to foregående år er der i undersøgelsen stillet spørgsmål om den studerendes iværksætteraktiviteter og uddannelsesinstitutionens påvirkning i form af følgende fire primære forhold:

- **Aktuel iværksætteraktivitet**, dvs. om den studerende inden for de seneste 3 1/2 år har startet en ny virksomhed eller forretningsenhed i en eksisterende virksomhed.
- **Iværksætterpotentiale**, dvs. om den studerende er i gang med eller overvejer at starte en ny virksomhed eller forretningsenhed i en eksisterende virksomhed.
- **Inspiration fra studiets indhold** (f.eks. med cases baserede på nystartede virksomheder) eller fra uddannelsesinstitutionen i form af information eller lignende.
- **Konkrete fag eller kurser** på uddannelsesinstitutionen, der er direkte rettet mod studerende med interesse for opstart af egen virksomhed.

Metodisk er der i forhold til 2003 sket en justering af Iværksætterbarometerets vejegrundlag. Siden 2004 har vejegrundlaget bestået af Danmarks Statistiks seneste opgørelse af universitetsstuderende. Denne ændring er videreført i 2005,¹ og indebærer, at 2003-resultaterne ikke er medtaget i den grafiske sammenstilling af resultaterne. Der er dog i rapporten trukket linjer tilbage til 2003, hvor det har været relevant.

I rapporten ses først på den samlede udvikling i de studerendes iværksætterkultur og derefter på udviklingen i de enkelte universiteters indsats på de to centrale parametre, som er undersøgelsens fokus i år.

Iværksætterbarometer 2005 – hovedresultater

Sammenholdt med 2004 ser situationen i 2005 ud som følger:

- Overordnet har der fundet en positiv udvikling sted, og de negative tendenser, der var at finde fra 2003 til 2004, er ikke længere til stede.
- Universiteterne er blevet bedre til at inspirere til og tilbyde mere konkret undervisning i iværksætteri.
- Den samlede andel af iværksætteraktive studerende er stigende. Stigningen er forårsaget af flere iværksætteraktive indenfor de store studieretninger, dvs. samfundsvidenskab, humanistisk videnskab og naturvidenskab.
- Ud af samtlige studerende er der flere, som overvejer at starte egen virksomhed.
- Blandt de studerende, der overvejer iværksætteri, påtænker flere end før at starte egen virksomhed allerede inden studiets afslutning.
- Andelen af kvindelige iværksættere er vokset fra 17,8 % i 2004 til 26,4 % i 2005
- De studerende oplever i stigende grad, at universiteterne inspirerer til iværksætteri. Især Danmarks Farmaceutiske Universitet, Københavns Universitet og Roskilde Universitetscenter, hvor inspirationen de tidligere år har været meget begrænset, er kommet bedre med.
- Samtidig oplever de studerende, at udbuddet af iværksætterrelaterede fag og kurser er vokset. Også her ses de mest markante stigninger blandt universiteter, der ikke tidligere har fokuseret herpå, hhv. Danmarks Pædagogiske Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og Københavns Universitet.
- Der kan som i 2004 konstateres en sammenhæng mellem indsats og aktivitet. De uddannelsessteder, der har og har haft størst fokus på iværksætteri, er også de steder, der har den største andel af iværksætteraktive studerende. Der kan således måles en positiv effekt på andelen af iværksætteraktive, når der gennem flere år gøres en aktiv indsats for at inspirere og uddanne til iværksætteri.

1. DE STUDERENDES IVÆRKSÆTTERKULTUR

Dette afsnit omhandler det seneste års udvikling i iværksætterkulturen blandt de universitetsstuderende som helhed. I den forbindelse sættes der fokus på udviklingen i de studerendes iværksætteraktivitet, deres fremtidsdrømme om iværksætteri og de iværksætteraktives faglige profil.

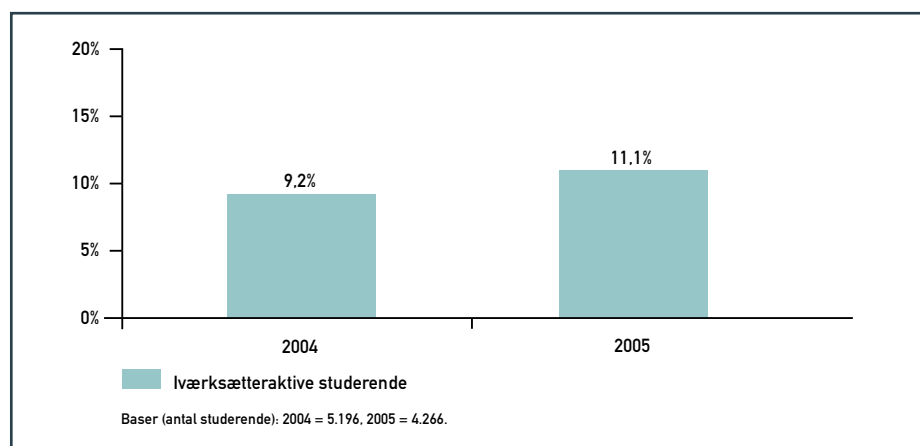
Flere iværksætteraktive studerende og større potentiale

I undersøgelsen er de studerende blevet spurgt om både den aktuelle iværksætteraktivitet, reelle iværksætterplaner og fremtidige iværksætterønsker.

Stigning i iværksætteraktiviteten

Diagram 1 viser det seneste års udvikling i andelen af studerende, der i dag er involveret i en eller anden form for iværksætteraktivitet.

Diagram 1
Andel iværksætteraktive studerende (% af samtlige studerende).

Som det fremgår af diagram 1, steg andelen af iværksætteraktive studerende fra 9,2% i 2004 til 11,1% i 2005. Dette er positivt, men tyder dog ikke på en generel tendens da 2005 svarer til niveauet for 2003. Omregnet svarer det til en stigning på ca. 2.600 iværksætteraktive studerende blandt landets godt 111.000 universitetsstuderende².

Undersøgelsen viser, at stigningen i andelen af iværksætteraktive studerende både skyldes, at der er flere etablerede iværksættere blandt de studerende (5,7% i 2005 mod 4,4% i 2004), og at andelen af studerende, der er i færd med at starte en ny virksomhed eller forretningsenhed, er steget (7,3% i 2005 mod 5,9% i 2004).

Væksten af etablerede iværksættere er forårsaget af en stigning i såvel andelen af iværksættere af en ny virksomhed (4,2% i 2005 mod 3,3% i 2004) som iværksættere af en ny afdeling/ forretningsenhed i en allerede eksisterende virksomhed (2,0% i 2005 mod 1,3% i 2004).

Eftersom nogle af de allerede etablerede iværksættere tillige er ved at starte yderligere forretningsinitiativer op, er den samlede andel af iværksætteraktive studerende i 2005 ca. 11%, hvilket omregnet svarer til ca. 12.210 af de i alt ca. 111.000 studerende på landets 12 universiteter.

Stigning i iværksætterpotentialet blandt studerende

Udover de ca. 11%, som allerede i dag er involverede i iværksætteraktiviteter, tilkendegiver hele 31,8% af de studerende, at de i hhv. høj eller nogen grad har overvejet at starte egen virksomhed. Den tilsvarende andel var sidste år 30,8%, og der er således sket en vækst i iværksætterpotentialet blandt de studerende – fra omregnet 31.500 af landets godt 105.000 universitetsstuderende i 2004 til 35.300 af de ca. 111.000 studerende i 2005.

Undersøgelsen viser hermed en tydelig positiv udvikling, siden den første undersøgelse blev gennemført i 2003, idet iværksætterpotentialet er vokset fra år til år, fra ca. hver fjerde (27%) i 2003 til knap hver tredje (32%) i 2005.

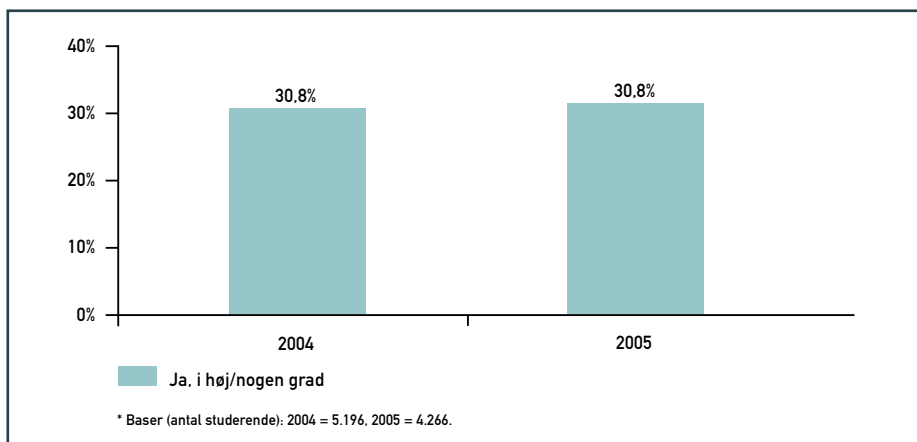
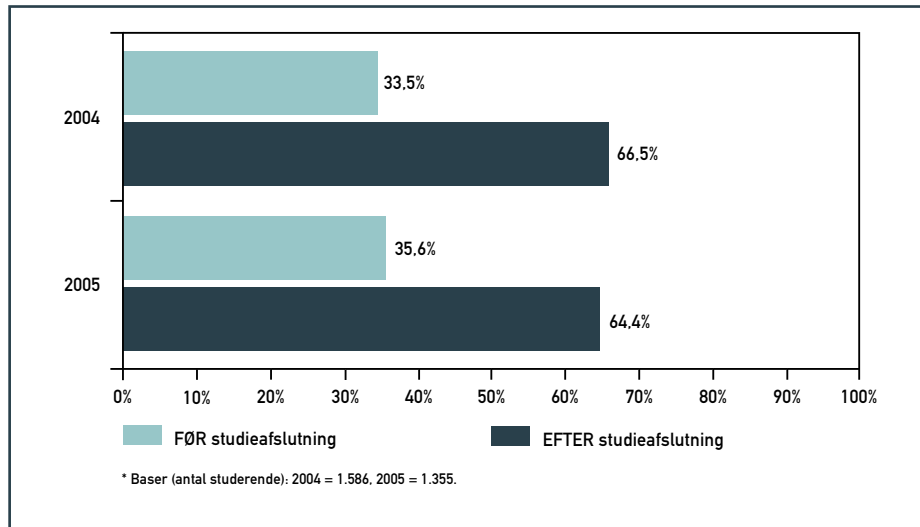

Diagram 2
Har du overvejet at starte egen virksomhed?
(% af samtlige studerende).

Med hensyn til tidspunktet for en realisering af iværksætterdrømmen viser undersøgelsen, at der i forhold til sidste år er en tilgang i andelen af studerende, der overvejer at starte egen virksomhed inden studieafslutning, jf. diagram 3. Dette er en fortsættelse af tendensen fra 2003, hvor kun 30% overvejede at starte egen virksomhed inden studiets afslutning.

Der er med andre ord kommet en større andel af iværksætteraktive studerende og studerende med lyst til iværksætteri blandt landets universitetsstuderende, hvoraf flere ønsker at realisere drømmen om egen virksomhed, allerede inden de har afsluttet deres studie.

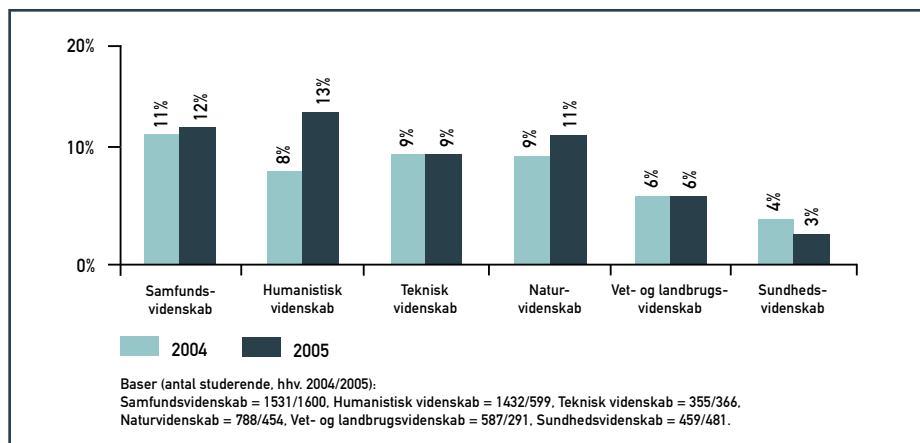
Diagram 3
Start af egen virksomhed FØR og EFTER studieafslutning (% af studerende, der i høj/nogen grad overvejer iværksætteri).

Kurven er vendt: Flere iværksætteraktive på de store studieretninger

Som det fremgår af diagram 4, er den positive udvikling i omfanget af iværksætteraktive studerende forårsaget af flere aktive studerende indenfor de store studieretninger (målt på antallet af studerende), dvs. samfundsvidenskab, humanistisk videnskab og naturvidenskab. Kun indenfor sundhedsvidenskab ses der i år et fald i andelen af iværksætteraktive studerende, mens andelen for de øvrige studieretninger er uændret i forhold til 2004.

Diagram 4
Iværksætteraktive pr. studieretning (% af studerende inden for de enkelte fagområder).

Væksten i andelen af iværksætteraktive på humanistisk videnskab skiller sig positivt ud ved at være ganske markant. Det skal dog bemærkes, at andelen i 2003 var på 14%, hvorfor der ikke nødvendigvis er tale om en tendens.

Flere kvindelige iværksættere

Hovedparten af de nyetablerede virksomheder er fortsat etableret af mandlige studerende, men der er sket en markant stigning i andelen af kvinder (se diagram 5). De nystartede virksomheder er endvidere fortsat karakteriserede ved endnu ikke at have andre ansatte end ejeren/ejerne (70% i både 2004 og 2005) og en forventet omsætning under kr. 300.000, i 2005 (77% mod 75% i 2004).

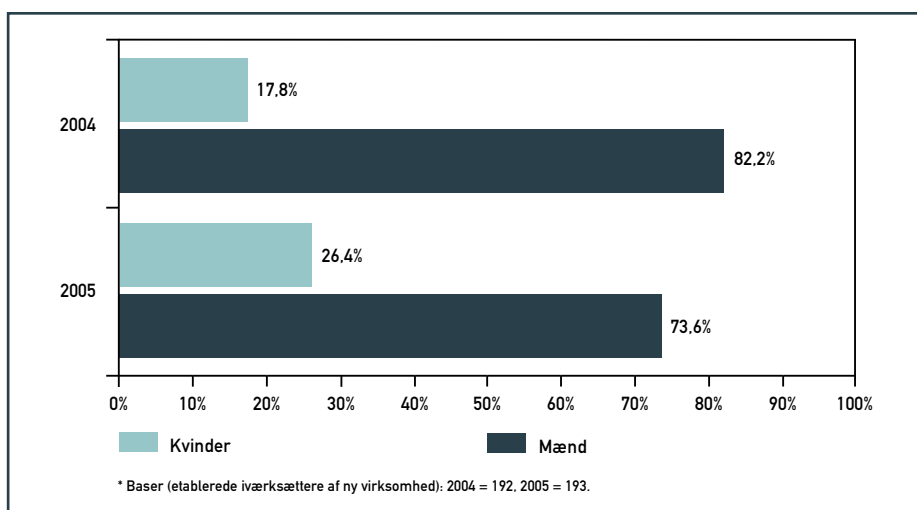
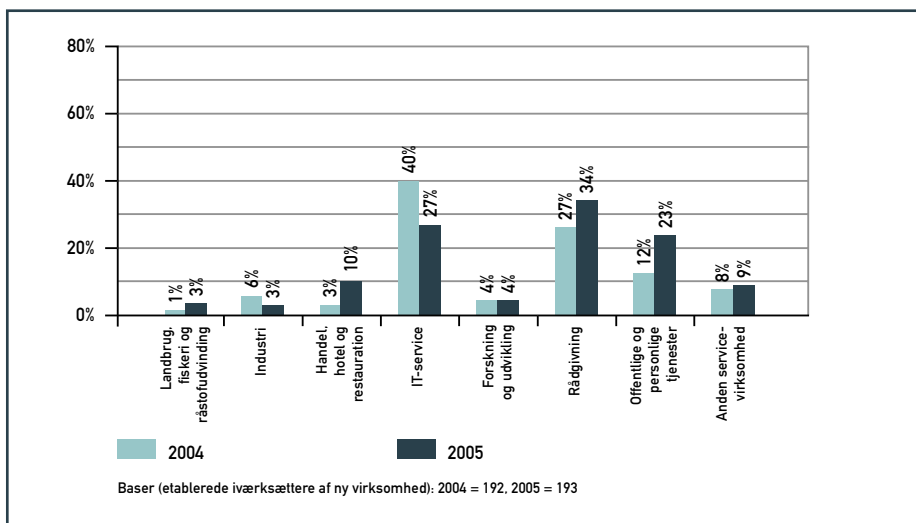

Diagram 5
Etablerede iværksættere fordelt på køn (% af etablerede iværksættere).

Diagram 6 viser branchefordelingen blandt de iværksætteraktive studerende, der har etableret en ny virksomhed inden for de seneste 3 1/2 år.

Diagram 6
Branchefordeling
(% af etablerede
iværksættere).

Som det ses af diagram 6, er de primære beskæftigelsesområder fortsat it-service og rådgivning, hvor der dog i forhold til 2004 er sket et fald i beskæftigelsen indenfor it-service, mens flere nye iværksættere nu er beskæftiget med rådgivning.

To andre områder, der også vinder frem, er offentlige og personlige tjenester, som er steget fra 12% i 2004 til 23% i 2005 (kategorien omfatter primært forlystelser, kultur og sport) samt handel, hotel og restauration, som er steget fra 3% til 10% (omfatter primært detailhandel og reparationsvirksomhed). Der er sket en stigning i andelen af de involverede studerende, der tilkendegiver, at det faglige indhold på deres studie i høj/nogen grad er af betydning for virksomhedens produkt/serviceydelse (84% mod 74% i 2004), mens der er sket et fald fra 42 % i 2004 til 34 % i 2005, når det gælder fagenes relevans i forhold til virksomhedens øvrige forretningsgange (marketing, økonomistyring, logistik, mv.).

2. UNIVERSITETERNES IVÆRKSÆTTERINDSATS

Det er regeringens målsætning at styrke selvstændigheds- og iværksætterkulturen blandt de studerende for til stadighed at fremme potentialet og øge iværksætteraktiviteten blandt de studerende. Resultaterne fra årets målinger viser, at der fortsat er stor interesse for iværksætteri blandt de studerende.

For yderligere at fremme iværksætterkulturen blandt de studerende, har regeringen sat fokus på universiteternes indsats i forhold til iværksætteri. Universiteterne spiller en rolle i forhold til at inspirere til iværksætteri og i forhold til udviklingen af de studerendes iværksætterkompetencer. I undersøgelsen er de studerende derfor blevet spurgt, om de oplever, at deres uddannelsesinstitution eller indholdet i deres studie inspirerer dem til iværksætteri, og om der er konkrete tilbud om fag eller kurser på området.

Større indsats på universiteterne

Andelen af studerende, som mener, at deres studie/uddannelsesinstitution i nogen eller høj grad inspirerer til overvejelser om opstart af egen virksomhed, er steget fra 27% i 2004 (og 2003) til 30,2% i 2005 (jf. diagram 7).

Dette tal dækker over to typer inspiration, nemlig generel inspiration, f.eks. i form af information, og undervisningsrelateret inspiration gennem særlige undervisningsmetoder. 20,3% af de studerende oplever, at uddannelsesinstitutionen inspirerer i form af f.eks. information om kontaktsteder for iværksættere, tilgængeligt brochuremateriale mv., mens 22,1% opfatter selve undervisningen som inspirerende til iværksætteri, f.eks. gennem undervisningsmetoder, hvor der inddrages iværksætter-cases i undervisningen, og lignende.

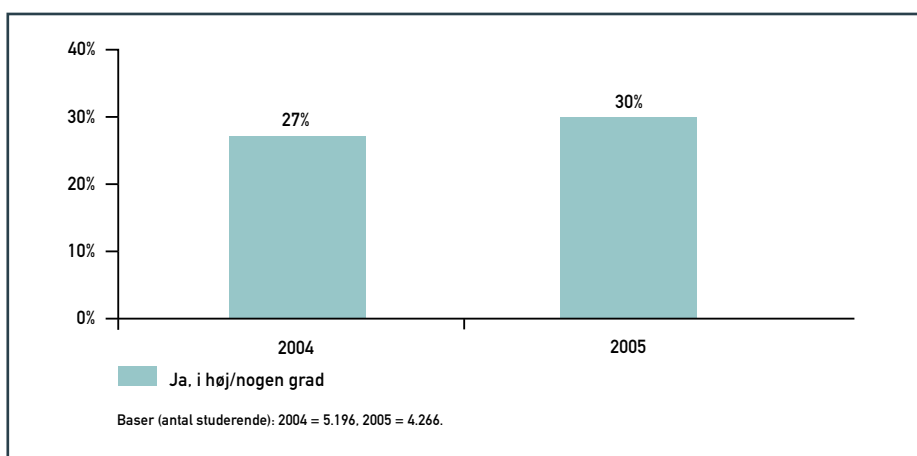
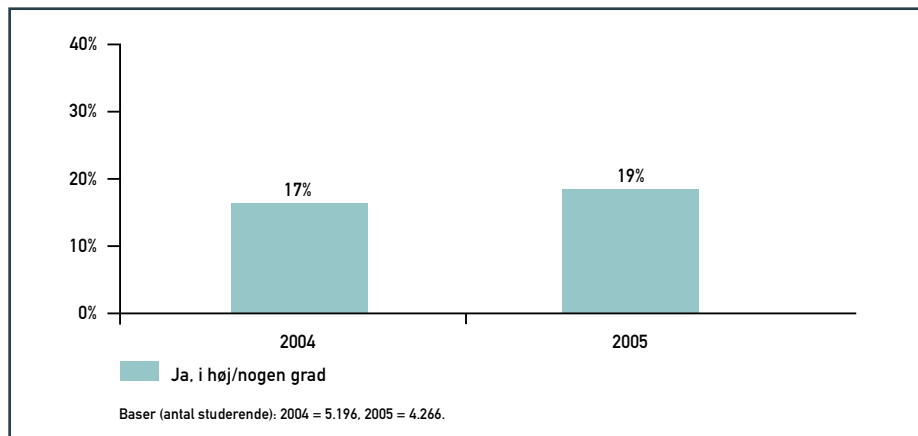

Diagram 7
Inspiration til
iværksætteri fra
studie/uddannelses-
institution?
(% af samtlige
studerende).

Foruden inspiration til iværksætteri, er der de seneste år sket en stigning i andelen af studerende, der oplever, at deres uddannelse indeholder konkrete undervisningstilbud til de iværksætter-interesserende studerende (jf. diagram 8).

Diagram 8
Indeholder dit studie tilbud rettet mod opstart af egen virksomhed? (% af samtlige studerende).

Flere universiteter gør en indsats

Der er fortsat stor forskel på de studerendes vurdering af de enkelte universiteters indsats mht. inspiration og udbud af konkrete fag om iværksætteri. Set med de studerendes øjne er det også i år IT-Universitetet, Danmarks Tekniske Universitet og Handelshøjskolerne i hhv. København og Århus, som klarer sig bedst. Det ligger i naturlig forlængelse af deres faglige profil med tekniske og merkantile fag, der er et mere oplagt udgangspunkt for virksomhedsstart end flere af de humanistiske eller naturvidenskabelige fag, men det kan også skyldes deres indsats på området. Flere af de andre universiteter har imidlertid haft en pæn udvikling siden målingen i 2004.

Det er regeringens ønske, at der på hvert enkelt universitet gøres en indsats for at fremme de studerendes iværksætterkultur. I det følgende ses bort fra universiteternes placering i forhold til hinanden, og i stedet fokuseres der på det enkelte universitet og udviklingen i de studerendes evaluering af studiet/institutionen som inspirationskilde til iværksætteri samt universitetets udbud af konkrete iværksætterfag og lignende.

Øget inspiration – nogle er allerede godt i gang, og flere er kommet til

Hvis man ser på den samlede inspiration til iværksætteri fra studiet/uddannelsesinstitutionen (diagram 9), ligger de fire ovennævnte institutioner stadig i top. Niveaulet for mellegruppen – Syddansk Universitet, Den Kgl.

Veterinær- og Landbohøjskole, Aarhus Universitet og Ålborg Universitet – er med undtagelse af Ålborg Universitet hævet.

Endelig er der også i gruppen, som klarer sig dårligst på iværksætterområdet, generelt sket en positiv udvikling siden 2004. RUC, Københavns Universitet og Danmarks Farmaceutiske Universitet har således alle præsteret pæne stigninger, i forhold til 2004. Kun Danmarks Pædagogiske Universitet er ikke fulgt med denne udvikling, men har oplevet et mindre fald.

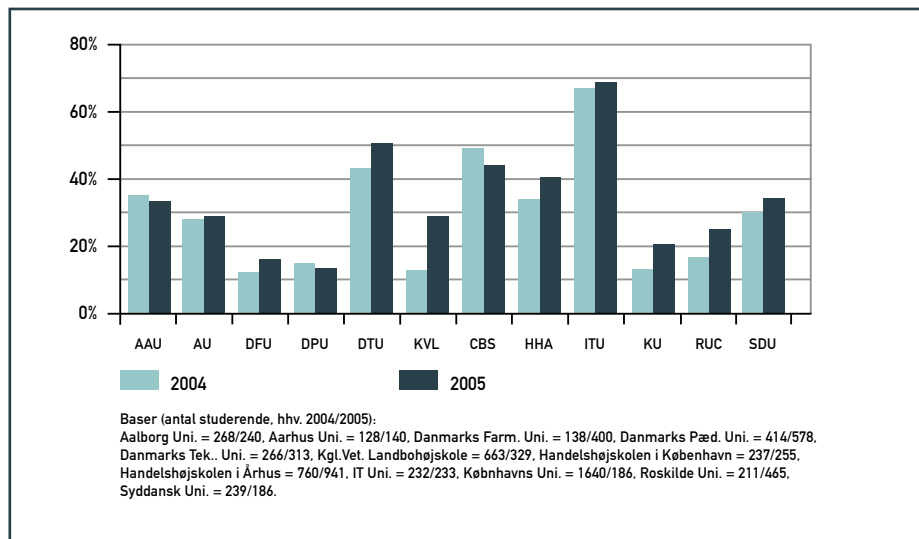

Diagram 9
 Samlet inspiration fra studie/uddannelsesinstitutionen til overvejelser om opstart af egen virksomhed? (% af studerende ved det enkelte universitet).

Større fokus på iværksætterrelaterede fag og kurser

Der har generelt set været en vækst på landets universiteter, hvad angår konkrete tilbud om fag, kurser og lignende rettet mod studerende med interesse i opstart af egen virksomhed.

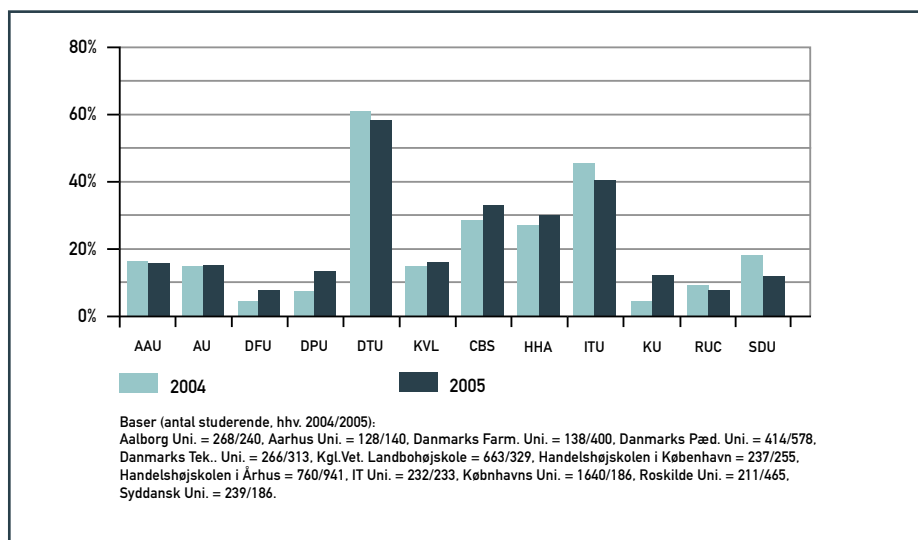
Set med de studerendes øjne er det fortsat Danmarks Tekniske Universitet (med knap 60% 'ja'), som gør den største indsats for at inspirere og udstyre de studerende med relevante kvalifikationer til en iværksætterkarriere, efterfulgt af IT-Universitetet (med ca. 40% 'ja'). Begge institutioner har dog i år oplevet et mindre fald. Til gengæld er der en stigning i forhold til 2004 på handelshøjskolerne i henholdsvis København og Århus, der af lidt mindre end hver tredje studerende anses for at bidrage med konkrete tiltag.

Fra 2004 til 2005 er det især på Københavns Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og i mindre grad Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, at de studerende har oplevet en intensivning af fag- og kursustilbud rettet mod iværksætteri på deres studie. På trods af denne positive udvikling er disse uddannelsessteder fortsat

blandt uddannelserne med færrest fag/kurser målrettet til iværksættere. De er dog kommet nærmere de andre uddannelsesinstitutioner i år.

Det kan endvidere bemærkes, at Syddansk Universitet klarer sig bemærkelsesværdigt dårligere i år end sidste år. I 2004 mente 18,6% af de studerende, at der blev udbudt iværksætterrelaterede fag/kurser, mens denne andel i år ligger på 11,5%. RUC har ligeledes oplevet et fald.

Diagram 10
Studiet indeholder tilbud om fag/kurser rettet mod studerende med interesse for opstart af egen virksomhed? (% af studerende ved det enkelte universitet).

Størst iværksætteraktivitet, hvor indsatsen er højest

Der ses fortsat en sammenhæng mellem indsatsen på uddannelsesinstitutionerne for at fremme iværksætteri og andelen af iværksætteraktive. De uddannelsessteder, der inspirerer til iværksætteri og udbyder motiverende fag og kurser, er også dem, som har den relativt set største andel af iværksætteraktive. Dette gælder fortsat især IT-Universitetet og handelshøjskolerne i henholdsvis København og Århus samt Danmarks Tekniske Universitet, hvor der dog i år kan konstateres et fald i andelen af iværksætteraktive. Resultaterne tyder på, at inspiration fra studiet/uddannelses-institutionen spiller en lidt større rolle end egentlige fag/kurser rettet mod studerende med interesse for opstart af egen virksomhed.

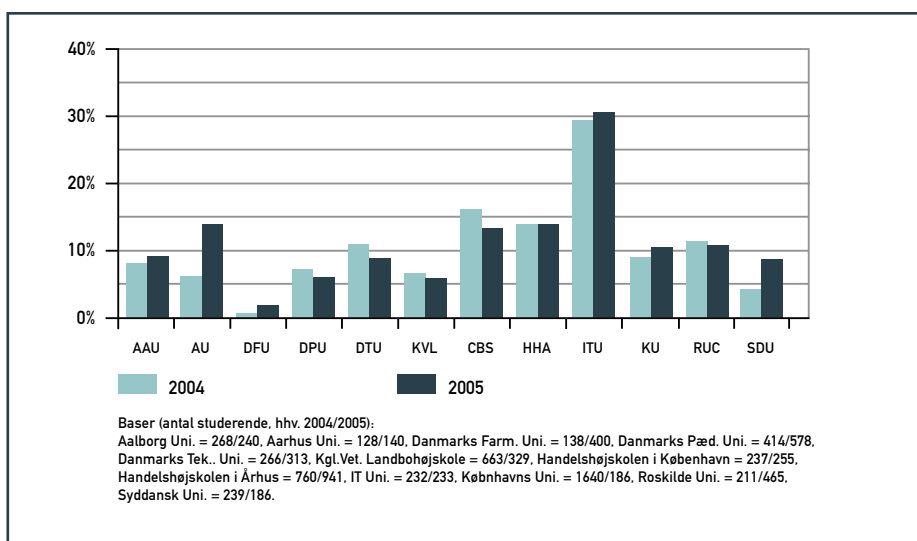

Diagram 11
Iværksætteraktive
pr. universitet?
(% af studerende
ved det enkelte
universitet).

Væksten i den samlede andel af iværksætteraktive studerende skyldes flere iværksætteraktive ved Ålborg Universitet, Aarhus Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet, IT-Universitetet, Københavns Universitet og Syddansk Universitet, mens Handelshøjskolen i Århus bevarer samme niveau, og de øvrige har oplevet et fald.

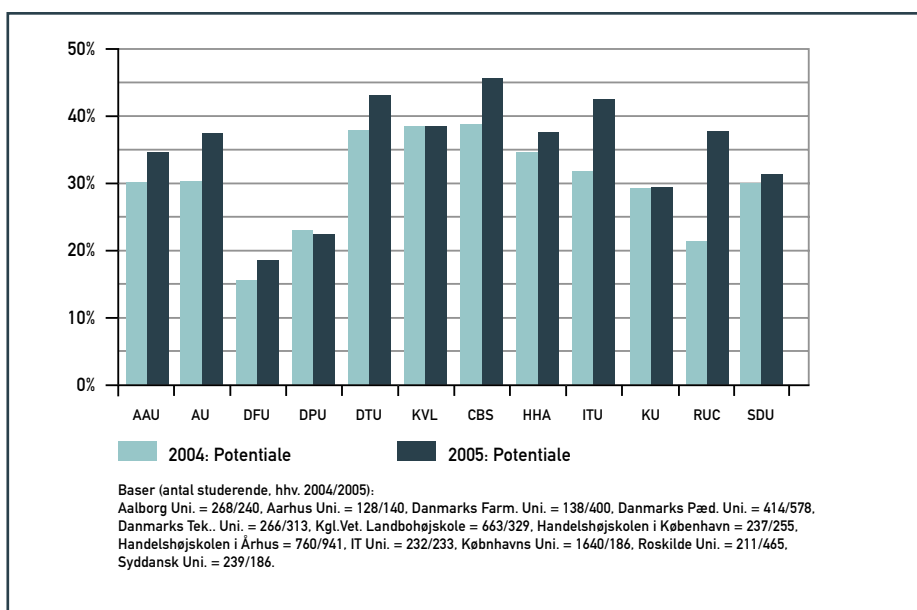

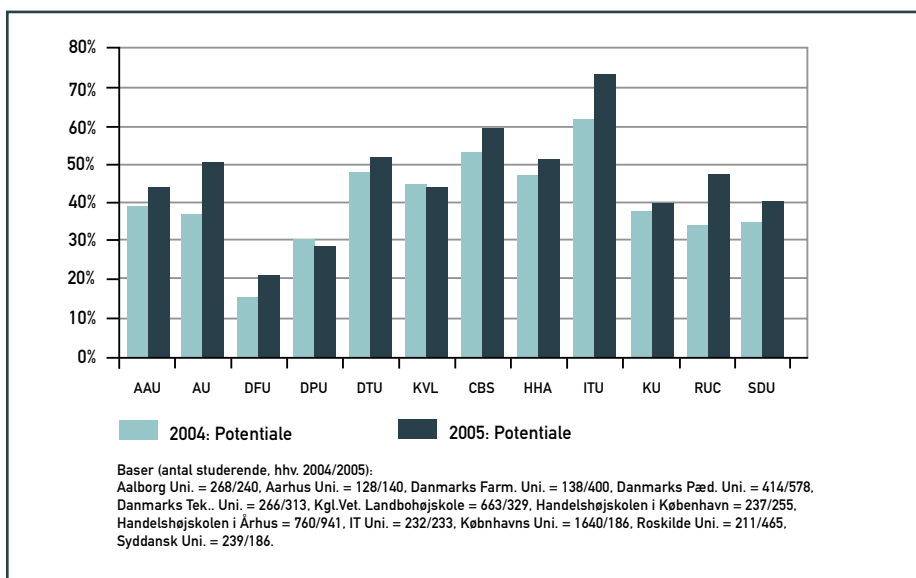
Diagram 12
Iværksætterpoten-
tiale pr. universitet?
(% af studerende
ved det enkelte
universitet).

Hvad angår iværksætterpotentiale, er andelen af studerende med lyst til at blive iværksættere i fremtiden vokset pænt alle steder på nær Danmarks Pædagogiske Universitet, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og Københavns Universitet. Især Roskilde Universitetscenter skiller sig ud på dette

område ved at have den største vækst i andelen af studerende med iværksætterpotentialer.

Af diagram 13 fremgår det, at universiteterne med de højeste iværksætterandele blandt studerende også har de højeste indsatsniveauer i form af hhv. inspiration til iværksætteri og/eller udbud af konkrete iværksætterrelaterede fag og kurser (jf. diagram 9 og 10).

Diagram 13
Samlet andel af iværksætteraktive og potentiale pr. universitet? (% af studerende ved det enkelte universitet).

Konklusion

Der er overordnet sket en positiv udvikling fra 2004 til 2005, og der er samlet set en stigning i andelen af iværksætteraktive studerende. Det seneste år har der således været en vækst i andelen af iværksætteraktive studerende fra 9,2% i 2004 til 11,1% i 2005, hvilket svarer til en stigning på ca. 2.600 iværksætteraktive studerende. Ud af samtlige studerende er der også flere, som overvejer at starte egen virksomhed. Hele 31,8% af de studerende har overvejet at starte egen virksomhed, hvilket svarer til en vækst på 1%-point i forhold til sidste år.

Ser man på de enkelte uddannelsessteder, er der på seks ud af de i alt tolv uddannelsessteder sket en vækst i antallet af iværksætteraktive. Samtidig er der sket et fald på fem uddannelsessteder, mens ét uddannelsessted i perioden forbliver på samme niveau. De uddannelsessteder, der har den største andel af iværksætteraktive, er de steder, der både tidligere og nu har fokus på iværksætteri, hvilket vil sige, at der fortsat kan konstateres en sammenhæng mellem indsats og aktivitet.

Iværksætterbarometeret har i år haft fokus på udviklingen i universiteternes indsats overfor de studerende målt på indsatsen fra universitetet i form af generel inspiration og tilbud om konkrete fag eller kurser. Samlet set inspirerer universiteterne i højere grad end i 2004 til iværksætteri og tilbyder også mere konkret undervisning end tidligere.

Der er fortsat stor forskel på de studerendes vurdering af de enkelte universiteter, men omfanget af uddannelsessteder, der inspirerer til iværksætteri og udbyder iværksætterrelaterede fag og kurser, er blevet større. Det er fortsat IT-Universitetet, Danmarks Tekniske Universitet og handelshøjskolerne i hhv. København og Århus, som klarer sig bedst på iværksætterområdet, men flere af de andre universiteter har haft en pæn udvikling siden målingen i 2004.

Når det gælder konkrete tilbud om fag, kurser og lignende har der ligeledes været en samlet vækst på landets uddannelsesinstitutioner. Fra 2004 til 2005 er det især på Københavns Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet og Danmarks Farmaceutiske Universitet, at de studerende har oplevet en intensivering af fag-/kursustilbuddene. På trods af denne positive udvikling har disse uddannelsessteder stadig færrest fag/kurser målrettet til iværksættere, men de er trods alt kommet nærmere de andre uddannelsesinstitutioner i år.

Københavns Universitet har den største fremgang af alle universiteter, hvad angår inspiration, og den tredje højeste fremgang, hvad angår konkrete tilbud, og er således det universitet, der har oplevet den største samlede udvikling.

Næste år vil iværksætterbarometeret sætte fokus på de konkrete uddannelses-tilbud på universiteterne. Iværksætterbarometerets målinger af de studerendes oplevelse af uddannelsesudbudet inden for iværksætteri vil blive sammenholdt med en kortlægning af de faktiske uddannelses-tilbud.

1 Vejgrundlag/kilde 2005: Universitetsstuderende pr. 1. oktober 2003/Danmarks Statistik.

2 9.700 af de knap 105.000 universitetsstuderende i 2004 mod ca. 12.321 af landets godt 111.000 studerende i 2005.